LETO XI.
1973 - 74

ŠT. 1

ŠOLARČEK

IZPOD ČRNE PRSTI

GLASILO PO „F. BEVK" OSNOVNA ŠOLA „S. KOS" PODBRDO

PRED VAMI JE PRVA ŠTEVILKA LETOŠNJEGA "ŠOLARČKA". Z NJO ZAČENJAMO DRUGO SKUPINO NALOG NOVIH JUGOSLOVANSKIH PIONIRSKIH IGER "LEPOTA V USTVARJANJU - RADOST V ODKRIVANJU".

Prispevke so napisali člani novinarskega krožka, za ilustracije pa je poskrbel likovni krožek.

URE DNIŠKI ODBOR:
Branka Červ, 8.r.
Mirjam Drole, 8.r.
Dušan Kogoj, 7.a
Marjetka Žefran, 7.b
Dragica Cvek, 6.r.

MENTORJA:
Lada Jukić
Sonja Kenda

PREGLED DELA PIONIRSKEGA ODREDA "FRANCE BEVK"
V PRVEM POLLETJU ŠOLSKEGA LETA 1973/74

28. septemra 1973, dan pred pionirskim dnevom, smo se sestali vsi pionirji naše šole na letni konferenci. Najprej smo slišali poročila o opravljenem delu v preteklem šolskem letu. Nato smo izvolili nov odbor. Za načelnika je bil ponovno izvoljen Dušan Kogoj, za tajnika je bila izbrana Tatjana Kemperle in za blagajnika Medarda Čufer.
Ker smo uspešno opravili vse naloge za znak "Tisoč radosti", smo se lansko leto odločili, da se bomo vključili v nove Jugoslovanske pionirske igre "Lepota v ustvarjanju - radost v odkrivanju". Pionirski list je lani razpisal prvo etapo nagradnega natečaja pod naslovom "Kaj je in kako živi naša družina". Na naši šoli je sodelovalo 38 učencev s spisi in enako število učencev z risbami. Na konferenci smo pregledali tudi letošnji program JPI in sklenili še naprej sodelovati.
Nazadnje smo se pomenili še o drugih izvenšolskih dejavnostih, ki že vrsto let delujejo na naši šoli.

Tatjana Kemperle, 7.a

Tisti, ki radi rišemo imamo letos prvič možnost, da se vpišemo k likovnemu krožku. Obiskali in upodobili smo že nekatere znamenitosti našega kraja: lipo v Rutu, sotesko Drislpoh, Ruscov slap, opuščeni rudnik v Oblokah in v skalo vklesan turški križ nad Ruscom. Izdelke spravljamo, da jih bomo pokazali na razstavi ob koncu šolskega leta.

Dušan Kogoj, 7.a

Letos smo ustanovili tudi krožek za ročna dela. Obiskujemo ga učenke višjih razredov. Učimo se kvačkati, plesti in vesti.

Janja Sedej, 7.b

Že drugo leto deluje na naši šoli naravoslovni krožek. Vanj so vključeni učenci 6.,7. in 8. razreda. Šesti razred je imel krožek že trikrat. Dokazovali so dihanje in urejali planinsko cvetje. Petkrat je imel krožek 7. razred, ki je napravil v starem peskovniku pravo razstavo gob. Učenci 8. razreda pa smo delali kemijske poskuse in se pomerili tudi v fiziki.

Branka Červ, 8. razred

K dramskemu krožku hodimo tisti učenci, ki imamo radi lepo besedo. Tu pripravljamo recitacije za proslave. Letos smo imeli že dve prireditvi. Mlajši pionirji so ob dnevu mrtvih pripravili komemoracijo ob spomeniku padlih borcev, starejši pa smo skupaj s pevskim zborom nastopili ob dnevu republike. Takrat smo tudi sprejeli cicibane v pionirsko organizacijo. Sedaj je pred vrati praznovanje novoletne jelke, ki ga bodo pripravili mlajši pionirji. Starejši pionirji pa se bomo pomerili v znanju na že tradicionalnem novoletnem quizu.

Marjan Kos, 7.b

Člani novinarskega krožka pišemo prispevke za "Šolarčka" in skrbimo za njegovo urejanje in izdajanje. Skupaj z risarji smo obiskali znamenitosti našega kraja in jih opisali. Čakajo pa nas naloge druge etape nagradnega natečaja JPI.

Marjetka Žefran, 7. b

Veliko učencev naše šole se navdušuje za hojo v planine, zato smo ustanovili planinski krožek. V jesenskem času smo napravili tri izlete.

Najprej smo se vsi učenci višjih razredov povzpeli na Lajnar. Dan je bil mrzel, toda sončen in jasen. Na vrhu se nam je zdelo, da je pod nami ves svet. Domov smo se vrnili zadovoljni.

Najbolj navdušeni smo že naslednjo soboto odšli na izlet v Davčo. Tistega dne je bilo vetrovno in mrzlo, zato nas ni bilo veliko. Že na Petrovem brdu pa nas je oblilo sonce. Ustavili smo se v Pahoču. Šele tedaj smo spoznali, kako dolga je pot Draga Freliha v šolo. Po ravnem nas je nato vodila pot v Davčo, od koder smo se spustili v dolino. Nad nami so ostali hribi in modro nebo.

Tudi za izlet na Črno prst smo si izbrali neko jesensko jutro. Povzpeli smo se na Vrh Bače in nato preko Koble na Črno prst. Ko smo se vračali, smo brodili po odpadlem listju. Polni lepih vtisov smo se vrnili domov.

Ko smo sprejemali program JPI, smo tudi sklenili, da bomo markirali pot na Lajnar, Kup in k Turškemu križu. Nalogo smo izpolnili učenci 6. razreda. Delo smo dobro opravili, saj so nas pohvalili tudi člani Planinskega društva.

Dimitrij Berginc, 6.r.

Šport je ena najbolj prilubjenih izvenšolskih dejavnosti med učenci.

Strelski krožek dela že od začetka šolskega leta. Po nekajtedenskih vajah smo imeli šolsko prvenstvo. Najboljši štirje so šli v Tolmin na občinsko prvenstvo. Tu je bila konkurenca zelo močna, zato uvrstitev ni bila najboljša. Ekipno smo osvojili 2. mesto, med posamezniki pa Darko Torkar 3.mesto in Vili Leban 6.-7.mesto.

Darko Torkar, 7.a

Člani šahovskega krožka se sestajamo vsak torek.Sedaj vadimo za šolsko prvenstvo. Najboljši bodo nato odšli na občinsko tekmovanje v Tolmin.

Žarko Čufer, 8.r.

Posebno veliko je zanimanje za namizni tenis. Za tekmovanja nas pripravljata tov. Torkar in tov. Smolnikar. Organizirali smo že šolsko prvenstvo. Med dečki so bili najboljši Roman Cenčič, Bojan Rink in Goran Štendler, med deklicami pa Tatjana Kemperle, Zdenka Zgaga in Darja Obid.

Preteklo soboto pa smo na naši šoli organizirali občinsko prvenstvo. Z rezultati smo lahko kar zadovoljni. Ekipa mlajših pionirjev se je uvrstila na 2. mesto, mlajše pionirke pa so zasedle obe prvi mesti. Tudi ekipa starejših pionirjev je osvojila 2.mesto, medtem ko so se starejše pionirke uvrstile na 1.mesto. Med starejšimi pionirji posamezno je Dušan Kogoj osvojil 3.mesto, med mlajšimi pionirji pa Zdenko Medja 2.mesto. Od starejših pionirk posamezno je bila najboljša Tatjana Kemperle /1.mesto/, Milojka Černe pa se je uvrstila na drugo mesto. Mlajše pionirke pa posamezno niso imele nasprotnic iz drugih šol in so torej osvojile vsa prva tri mesta.

Dušan Kogoj, 7.a

V DONJI STUBICI SO ODKRILI SPOMENIK MATIJI GUBCU

Leto 1973 je leto praznovanja obletnic kmečkih uporov. Tudi naša šola je v ta namen v lanskem šolskem letu pripravila proslavo skupaj z učenci z Mosta na Soči. Nastopili smo na Šentviški gori, na Mostu na Soči, na Mengorah, v Rutu in v Podbrdu.
Ko smo na upore in na proslavo že skoraj pozabili, so nam nekega dne povedali, da bo šlo deset učencev naše šole v Donjo Stubico na proslavo ob odkritju spomenika Matije Gubca. Povedali so nam, da bomo šli na pot že dan pred prireditvijo in bomo prespali pri hrvaških pionirjih.
Ob sedmih zjutraj nas je vlak odpeljal proti Mostu na Soči, kjer nas je že čakal avtobus z učenci drugih šol na Tolminskem. V Stubico smo se pripeljali ob 16. uri. Učenci stubiške šole so nas lepo sprejeli. Peljali so nas v šolo, kjer so za naš prihod pripravili sprejem. Zatem so nas razporedili po domovih Stubičanov. Povsod so nas prijazno sprejeli.
Naslednjega dne smo se ob devetih zbrali pred šolo. Vsi skupaj smo nato krenili h Gubčevemu spomeniku. Na proslavo smo odnesli tudi prapor naše šole. Vsi so ga občudovali. Nisem še videla lepšega spomenika, kot je Gubčev. Zdelo se je, da nas orjaška postava z razprostrtimi rokami vabi, kot je nekoč klicala k uporu kmete.Pred spomenikom je bila nato proslava. Hrvaški pionirji so nam recitirali, peli in plesali kolo.
In že je bilo treba misliti na vrnitev. Poslovili smo se od gostiteljev in si obljubili, da si bomo pisali.

Milojka Kos, 7.a
Darko Torkar, 7.a

"DANES TA DAN SEM DALEČ OD TEBE, DIVJA, LEPA TOLMINSKA, VISOKE GORE IN ŠIROKE DOLINE SO MED MENOJ IN TEBOJ. NOČ IN DAN MISLIM NATE, KDOR JE ZRASEL IZ TVOJIH TAL IN TE JE DOŽIVLJAL NA ZUNAJ IN NA ZNOTRAJ KOT JAZ, SE MU KOT SROBOT ZA ZMERAJ OVIJEŠ OKOLI SRCA."

France Bevk

TURŠKI KRIŽ

Turški križ se imenuje skala nad Ruscovo domačijo. Do nje pridemo, če gremo po cesti, ki vodi iz Podbrda proti Petrovemu brdu. Kakšen kilometer in pol iz vasi se od ceste odcepi ozka pot, ki se strmo dviga med bujnim grmovjem. In že smo pod skalo. Vbelo pečino je vsekan turški križ, ki nas spominja na čase, ko so k nam vdirali Turki. Zgodba o turškem križu se je ohranila do danes.

Stari ljudje pripovedujejo, da so Turki nekoč v Davči ugrabili majhnega dečka in ga odpeljali s seboj, da bi ga vzgojili za janičarja. Po petnajstih letih je ljudi spet razburila novica, da prihajajo po Baški grapi Turki. Res so se utaborili v Podbrdu. Ravno tistega dne je prišel s Kranjskega v Podbrdo neki krošnjar prodajat sita. Turki so ga ujeli in mu ukazali, da jim bo naslednji dan kazal pot na Kranjsko. Krošnjar pa je Turkom pobegnil preko sedla v Davčo. Po poti je ljudem naznanil, kam nameravajo naslednjega dne Turki. Prebivalci Sorice, Petrovega brda in Davče so nad današnjim Turškim križem pripravili zasedo. Nad skalo so navalili kamenje in hlodovino in čakali sovražnika. Med njimi je bila tudi sestra ugrabljenega dečka iz Davče. Ko so bili Turki pod skalo, so domačini začeli nanje valiti kamenje. Oddelek janičarjev je bil uničen. Med ranjenimi je bil tudi njihov vodja. Ko je zavihal rokav, je dekle opazilo, da ima na roki vtetovirano ravno tako znamenje, kot ga je nosila ona sama. Tako je v njem spoznala brata. Bivši vodja janičarjev je tedaj v živo skalo vsekal znamenje v obliki križa. To naj bi pomenilo, da se v te kraje Turki ne bodo več vrnili.

Učenci smo pot do Turškega križa očistili in markirali. Očistili smo tudi prostor pred skalo. Sklenili smo, da bomo pred odcepom k temu kraju postavili tudi tablo, ki bo mimoidoče ppivabljala k znameniti skali.

Rudko Zgaga, 7.b
Dušan Kogoj, 7.a

TAKO JE NASTAL TURŠKI KRIŽ

KOGOJ DUŠA
V.a

SOTESKA DRISLPOH

V severozahodni Sloveniji leži ena najlepših in najbolj tesnih dolin na Tolminskem - Baška grapa. Dolina je stisnjena med strma pobočja gora, le proti Podbrdu se nekoliko odpre. Prav tu je zrasla vasica, ki jo okrog in okrog obdaja venec slikovitih gora. Preden pa vijugasta cesta zavije v Podbrdo, se od nje odcepi še bolj tesna, med skalovje vklesana soteska Drislpoh.
Že ob vstopu v dolino se začne skalovje, katerega stene se dvigajo navpično proti nebu. Na nekaterih mestih je med temi stenami komaj dober meter prostora. Sotesko je še bolj poglobil potok, ki se je do nedavnega svobodno vijugal med kamenjem in drevjem, sedaj pa ga je gospodar domačije v Drislpohu preusmeril tako, da je lahko skozi ozko sotesko sprljal kolovoz in tako dolino bolj odprl ljudem. Skalovje na levem in desnem bregu je pokrito z ostro, v šopih rastočo travo in mahom. Le tu in tam se dviga hrast, okoli katerega so se tesno ovile ovijalke. Dolge stene prekinjajo struge hudournikov, ki narastejo le ob nevihtah. Na prostoru, kjer se dolina le nekoliko odpre, je zrasla lepa kmetija, do katere je gospodar šele letos speljal elektriko. Do tedaj so imeli ob hiši sami elektrarno, ki pa je delala le spomladi in jeseni, ko je bilo dovolj dežja. Tudi ostanke mlina, ki je še do nedavnega mlel žito, je počasi začel prekrivati mah. Nato se pot odcepi proti slapu Burklce. Malo pred njim stoji koča, ob kateri so nekoč kuhali oglje. Dolina se konča ob vznožju naše gore- Črne prsti. Kljub slabim pogojem za življenje so se v teh krajih naselili ljudje. Kmečka hiša v Drislpohu je bila zgrajena leta 1884. Sedaj pelje do hiše že lep kolovoz, prevozen za manjša vozila. Tudi elektrika je olajšala življenje na kmetiji. Vse te izboljšave nam dokazujejo, da so pri nas vendarle še ljudje, ki jim domača zemlja nekaj pomeni in je zato ne mislijo zapustiti.

Marjan Kos, 7. b
Dimitrij Bergine, 6. razred

OBLOŠKI RUDNIK

Zanimivost Oblok je rudnik železove rude. Slučajno smo slišali zanj in ga obiskali. Do rovov in nekdanjih jam nas je peljal Jože Kenda, ki nam je kasneje tudi pripovedoval o tem rudniku, kar so njemu povedali starši in kar je o tem sam vedel.
Ko smo si ogledali nekaj nahajališč železove rude na površju, smo se odpravili k rovu. Z žepno svetilko smo si ga ogledali. Dolg je kakih 30 m, nizek in ozek. Na stenah so opazni kraški pojavi, s stropa pa visijo kratki stalaktiti. Po tem smo sklepali, da je rov star kakih 200 let. Po tleh je ležalo blato. Opazili smo tudi netopirja in jamskega pajka.
Nato smo se odpravili na dom Jožeta Kende. Povedal nam je, da so za ta rudnik včasih vedeli samo Obločani. Sporočilo se je ohranilo po ustnem izročilu. Rudo so izkoriščali tujci, ki so imeli pod rudnikom postavljene barake zase in za konje. V Hudajužni je v tistih časih stala fužina. Tistemu kraju še danes pravijo "Na fužini". Hiša, ki tam stoji pa je Lužnikarjeva. Kopati so prenehali okoli leta 1710, ko so v Oblokah gradili cerkev. Rove je v tem času zalila voda.
Še pred prvo svetovno vojno so vzorce rude poslali na Dunaj, da bi jih raziskali. Toda odgovorili so jim, da je ruda na površju premalo bogata, da bi se izplačal kop.
Za časa okupacije Italije o tem ni bilo nič slišati. Šele sedaj so se zopet pozanimali za to rudo. Nekaj primerkov so nesli na občino in izvršili so raziskave, ki so potrdile dunajske ugotovitve. Vendar do danes še niso raziskovali globinskih nahajališč. Domačini še danes na tihem upajo, da je tu ruda in da bodo tudi oni imeli od tega kdaj korist. Če bi bil rudnik dovolj bogat, bi nemara ljudje bolj ostajali doma in ne bi odhajali v večja mesta ali v tujino za zaslužkom.

Tatjana Komperle, 7. a
Medarda Čufer, 7. b

RUSCOV SLAP

Obiskali smo gospodinjo Ruscovko, ki nam je pripovedovala o svoji domačiji.
Ruscova hiša stoji stisnjena pod breg za mogočno skalo, izpod katere pada slap globoko v tolmun.
Gospodinja nam je pripovedovala, da je nekoč na tem mestu stala le lesena bajta. Neki njen daljni prednik jo je kupil od ljudi, Ki so se preselili na Koroško. Voda je takrat tekla tik ob hiši, velike strmine in bregovi pa so dali le bore malo kruha. Takrat so začeli izkoriščati naravno silo, to je vodo, in nastal je prvi mlin. Koruzo so nosili mlet po slabi cesti oziroma kolovozu celo iz Zalega loga in Železnikov. Življenje v takratnem Podbrdu je terjalo mnogo znoja in truda. Cest ni bilo in vse so ljudje nosili tako rekoč na ramah ali samotež. Vse, kar so potrebovali za gradnjo nove in trdnejše hiše, so znosili ali zvozili iz Zalega loga, tako na primer streho iz značilnega skrila. Hiša je danes stara sto let, a je še vedno trdna. Ropot mlinskih koles je takrat utihnil. Po vojni pa je pod slapom zrasla žaga. Posel je zacvetel, a ga je zopet pokopala druga svetovna vojna. Danes na žago spomnjajo le še ruševine, a slap še vedno pada, kot je padal stoletja.
Danes je v našem kraju že veliko bolje. Imamo tovarno, kjer je zaposlenih večina naših ljudi. Če pa tu ni zanje prostora, se vozijo na delo na Jesenice ali v Novo Gorico.

Andrejka Frelih, 7. a

ORJAŠKA LIPA V RUTU

Rut je nedvomno ena najlepših hribovskih vasic. Leži pod skalnimi vrhovi Peči, sončnimi planinami in prostranimi gozdovi ob robu Baške grape.

Lipa, to staro slovansko drevo, je ponos Rutarjev. Stoji nekoliko ~~xxxx~~ odmaknjena od središča vasi, ob majhni cerkvici. Stara je 400 let. Ljudsko izročilo pravi, da je bila zasajena v času Martina Lutra. Glavnega vrha lipa nima. Izgubila ga je leta 1844, ko je vas do tal pogorela in z njo vrh lipe. Oi takrat se drevo dobeli, na znotraj pa gnije. V deblu je zato nastala votlina, v katero se lahko skrije odrasel človek. Lipa ima sedem glavnih vej, deblo pa je obsežno kar 8 m. Šest odraslih ljudi se mora postaviti okoli nje, da jo lahko objamejo.

Predniki Rutarjev so bili Tirolci. V začetku 13. stoletja jih je patriarh Bertold Anleški naselil na tem območju, da bi bila obrambna moč dežele večja. Kot priseljenci so imeli več svoboščin in predpravic. Imeli so svojega župana, ki je imel pravico tudi soditi. Župan je predsedoval tako imenovani "dvanajstiji", skupini dvanajstih mož, kise je navadno zbirala pod lipo. Posedli so po kamnitih stolih in reševali težave. Župan je v znak svoje časti nosil meč.

Med NOB je bila lipa večkrat zatočišče partizanom, saj je njena votlina nudila varno zavetje. Marca 1944.leta so domobranci in Nemci izvedeli, da se v vasi nahaja aktivist Ivan Komperle-Mežnar, ki so ga že dolgo iskali, ker je ponagal partizanom. Domobranske enote so vas obkolile in uvedle preiskavo. Ko je tovariš Komperle spoznal, da je izdan, je bilo za beg že prepozno. V hiše se ni mogel skriti, ker so jih Nemci preiskovali. Domislil se je lipe in se skril v njeno votlino, vhod pa je zadelal s kamenjem. Po neuspešnem iskanju so Nemci posedli pod lipo. Niti pomislili niso, da bi se begunec utegnil skriti v njeno votlino.

Vaščani vidijo prihodnost Ruta predvsem v turizmu. Prijazna gorska vasica je res vredna ogleda, najprivlačnejša točka pa je vsekakor lipa. Upajmo, da bo še dolgo krasila Rut in se bo njena visoka starost še naprej dvigala.

Marjetka Žefran, 7. b

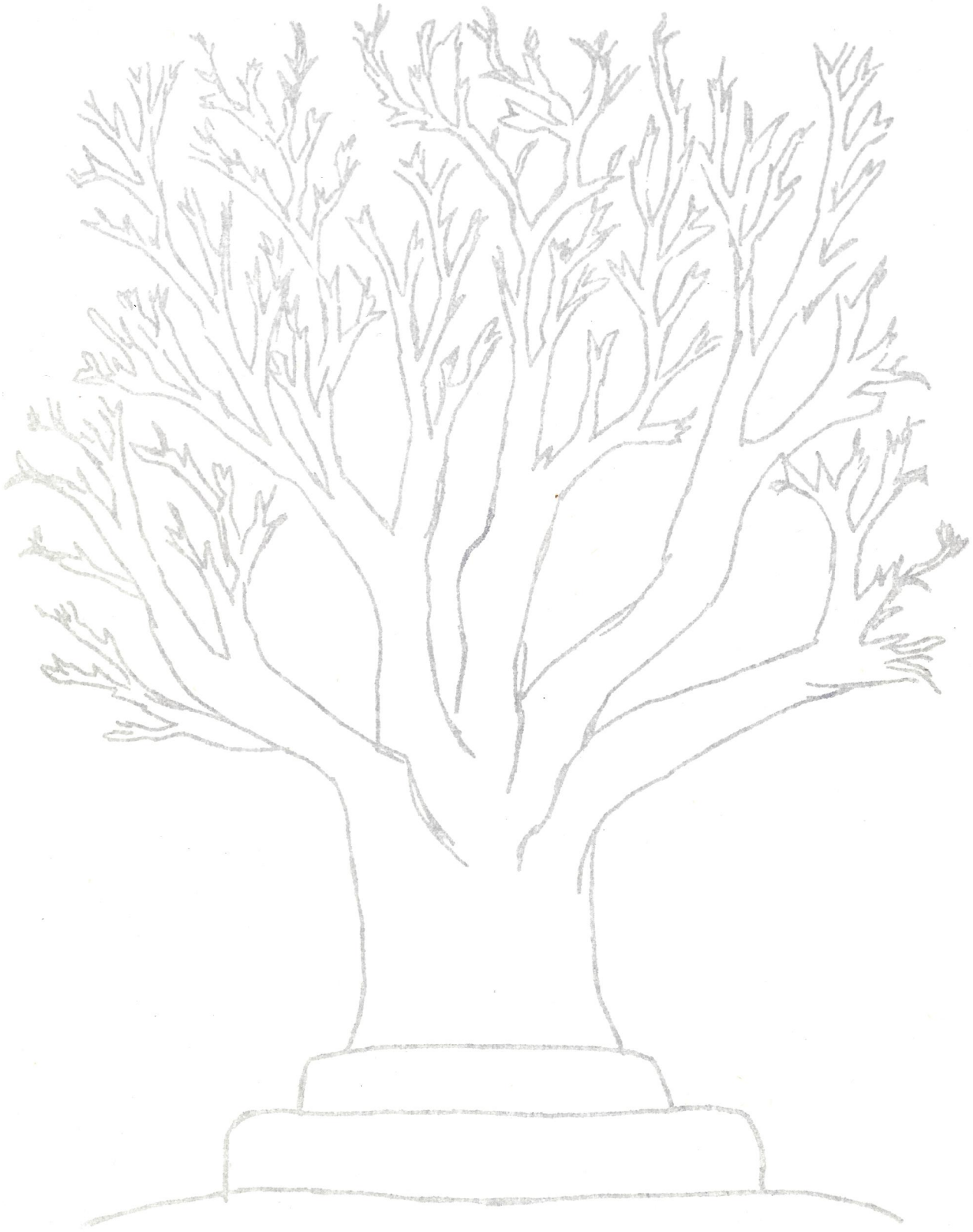

LIPA V RUTU

KUSTERLE MIRAN
5. RAZRED

VSAKA VAS

IMA

SVOJ GLAS!

Pred vami so sestavki, napisani v narečju. Zaradi tehničnih ovir ni bilo mogoče zapisati govora, zlasti nekaterih značilnih glasov, tako, kot bi od nas zahtevali strokovnjaki. Mislimo pa,da boste kljub temu iz njih lahko spoznali osnovno barvo narečja, ki ga govore ljudje okoliških vasi Podbrda.

KU ŠA NOŠ LAHE UABJEŠKAL

To m je pavedou moj štor ata. Tko i začeu:
"U šbota žutrej ša me pršl ješkat š kašarne Lahe. Ješt šm beu takret na škednu. Vedou šm, de boda čela hiša praješkal, pret kut me boda pejlal. Pad štara marajna šm naredu lukna, k je blo glih mal bejč kut pou šprgerta. Hitru šm šprau notr uše pišme mpa druge rči, k šm ih mišlu žbičir nešt u bošk partižanam. Ku šm pršu u beža, ša me že uažmirjal ž banditam. Škačil ša u men mpa me uše jopa praješkal. Patlej ša pa žačel pramitauat pa hiše. Laufal ša če n šom mpa luškal ž douran. An Lah je š taka hitrča uadprou kredenča, de š nu je uše kuantač žlou pa uableke. Grdo je pagledou nat, k je šidela na kadreje mpa ušouala feča na tont. Ku ša nehal diujat, ša ne prjel pad račem, patlej ša me pa pejlal prad kašarne. An uafičer je prašou Laha, či je umeu glaua, k je beu uše mokr uad kuantača."
Štor ata ne ni pavedou, kako i blo naprej. Ža nega takret reš ni blo bišelu, ješt šm še pa ušeglih našnijala tištnu Lahu.

Silva Kusterle, 8.razred
Bača pri Podbrdu